

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

GERMANY

CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SCIENCE, ENGINEERING AND
TECHNOLOGY**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi = digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

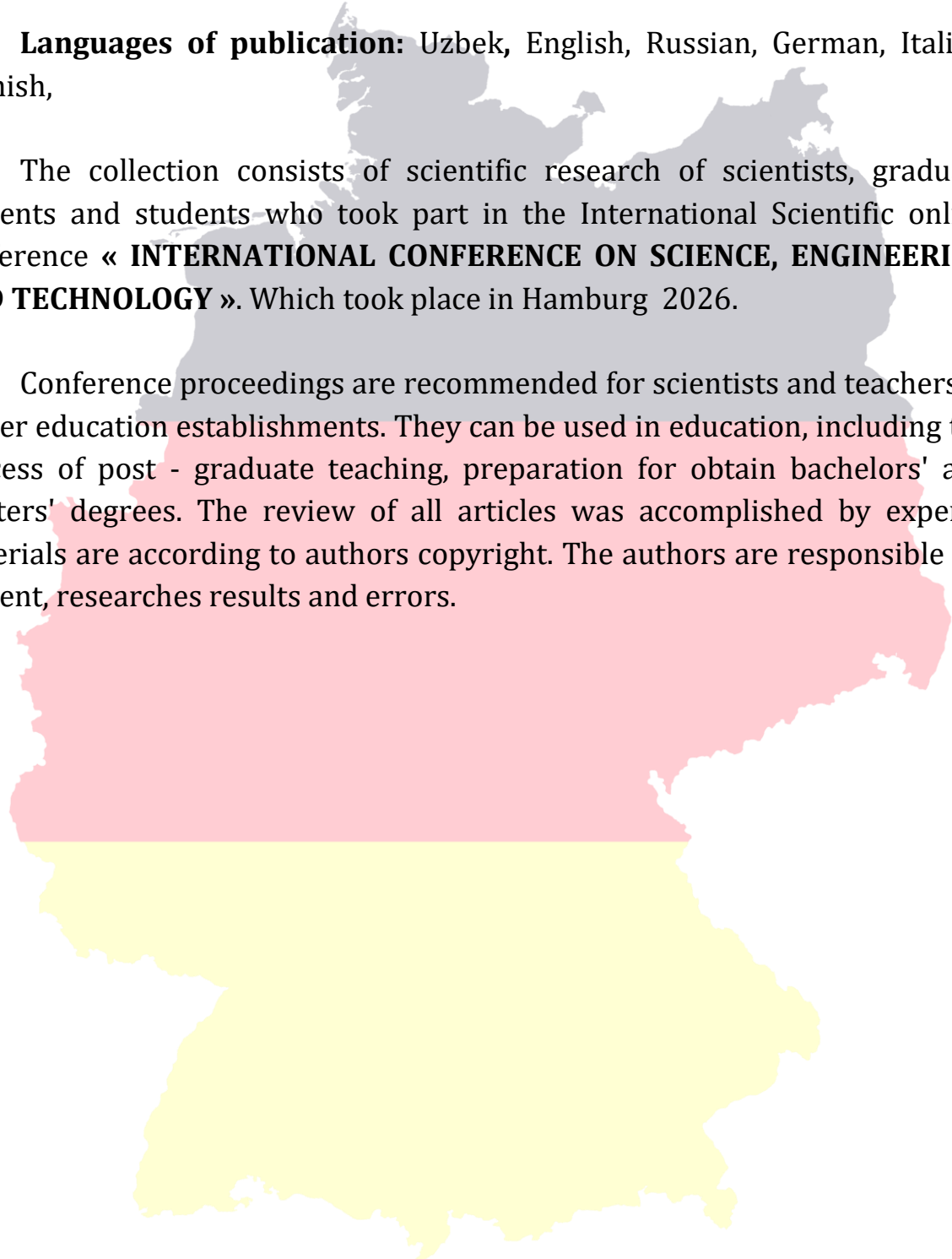

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY:
a collection scientific works of the International scientific conference –
Hamburg, Germany, 2026 Issue 5

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian,
Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference « **INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY** ». Which took place in Hamburg 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

Mavzu : Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga tenglama tuzib masalalar yechishni o‘rgatish metodikasi.

Muallif: Sheraliyeva Sarvinoz Rustamjon qizi

“University of Economics and Pedagogy” NOTM,
Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası
Bt-51 guruh talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga tenglama tuzib masalalar yechishni o‘rgatish metodikasi, tenglama tushunchasini shakllantirish yo‘llari, masalalarni tahlil qilish usullari hamda interfaol metodlardan foydalanish masalalari yoritilgan. Shuningdek, tenglama tuzish orqali o‘quvchilarning mantiqiy fikrlashi va matematik tafakkurini rivojlantirishning ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta‘lim, matematika, tenglama, masala, metodika, matematik tafakkur, interfaol metod, mantiqiy fikrlash.

Kirish

Bugungi kunda boshlang‘ich ta‘lim tizimida o‘quvchilarning matematik savodxonligini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, masalalarni tenglama tuzish orqali yechishga o‘rgatish o‘quvchilarning mantiqiy fikrlashini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Tenglama tuzib masala yechish jarayonida o‘quvchi masalaning mazmunini tahlil qiladi, noma‘lum miqdorni aniqlaydi hamda matematik bog‘lanishlarni tushunib oladi.

Boshlang‘ich sinflarda tenglama mavzusi matematika kursining muhim bo‘limlaridan biri bo‘lib, keyingi algebraik bilimlarni egallash uchun asos yaratadi. Shu sababli tenglama tuzish metodikasini to‘g‘ri tashkil etish dolzarb pedagogik masalalardan biri hisoblanadi.

Tenglama tushunchasining nazariy asoslari

Tenglama — tarkibida noma‘lum son qatnashgan tenglikdir. Tenglamani yechish noma‘lum sonning qiymatini topishni anglatadi.

Oddiy tenglama ko‘rinishi:

$$x+a=b$$

Bu yerda:

- **x** — noma‘lum son;

- **a** va **b** — ma'lum sonlar.

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga tenglama tushunchasi dastlab sodda misollar orqali tushuntiriladi. Masalan:

“Bir son bilan 5 ning yig'indisi 12 ga teng. Noma'lum sonni toping.”

Bu masalaga quyidagi tenglama tuziladi:

$$x+5=12$$

Yechimi:

$$x=12-5$$

$$x=7$$

Bunday mashqlar o'quvchilarda noma'lum son haqidagi tushunchani shakllantiradi.

Tenglama tuzib masala yechishga o'rgatish metodikasi

Boshlang'ich sinflarda tenglama tuzib masala yechishga o'rgatishda quyidagi bosqichlarga amal qilish muhim:

1. Masalani o'qish va tahlil qilish

O'quvchilar avvalo masalaning mazmunini tushunib olishlari kerak. Masalada nima ma'lum va nima noma'lum ekanligi aniqlanadi.

2. Noma'lum miqdorni belgilash

Masaladagi noma'lum miqdor harf bilan belgilanadi. Odatda **x** harfi ishlatiladi.

3. Tenglama tuzish

Masala shartiga mos matematik tenglik tuziladi.

Masalan:

“Dilshod bir nechta daftar sotib oldi. U 8 ta daftar sotib olgach, jami daftarlar soni 20 ta bo'ldi. Dastlab nechta daftari bo'lgan?”

Tenglama:

$$x+8=20$$

4. Tenglamani yechish

Noma'lum son topiladi.

$$x=20-8$$

$$x=12$$

5. Javobni tekshirish

Topilgan qiymat tenglamaga qo'yib tekshiriladi.

$$12+8=20$$

Demak, javob to'g'ri topilgan.

Interfaol metodlardan foydalanish

Tenglama tuzib masala yechishni o'rgatishda interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi. Quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

- "Aqliy hujum";
- "Savol-javob";
- "Klaster";
- guruhli ishlash;
- didaktik o'yinlar.

Masalan, o'quvchilar guruhlariga bo'linib, har bir guruhga alohida masala beriladi. Ular tenglama tuzib, masalani mustaqil yechadilar. Bu usul o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.

Tenglama tuzishda uchraydigan qiyinchiliklar

Amaliyotda o'quvchilar quyidagi xatolarga yo'l qo'yishlari mumkin:

- noma'lum sonni noto'g'ri belgilash;
- amal tanlashda xato qilish;
- masala mazmunini noto'g'ri tushunish;
- tenglama yechishda hisoblash xatolari qilish.

Bunday holatlarning oldini olish uchun o'qituvchi ko'rgazmali vositalar va bosqichma-bosqich tushuntirish usullaridan foydalanishi lozim.

Tenglama tuzishning ahamiyati

Tenglama tuzib masala yechish:

- o‘quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantiradi;
- mustaqil fikrlash ko‘nikmasini shakllantiradi;
- matematik nutqni rivojlantiradi;
- algebraik bilimlarga tayyorlaydi;
- muammoli vaziyatlarni hal qilish malakasini hosil qiladi.

Shu sababli boshlang‘ich sinflarda tenglama mavzusiga alohida e‘tibor qaratish zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga tenglama tuzib masalalar yechishni o‘rgatish matematika ta‘limining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Tenglama tuzish jarayonida o‘quvchilar masalani tahlil qilish, noma‘lum miqdorni aniqlash va matematik bog‘lanishlarni tushunishga o‘rganadilar. Mavzuni samarali o‘qitishda interfaol metodlar, ko‘rgazmali vositalar va amaliy mashqlardan foydalanish katta ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jumayev M.E. Boshlang‘ich sinflarda matematika o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
2. Bikbayeva N.U. Boshlang‘ich matematika kursi nazariyasi. – Toshkent, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi Davlat ta‘lim standarti. – Toshkent, 2021.
4. Hasanboyeva O. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent, 2019.
5. Tojiev M. Matematika o‘qitish metodikasi. – Toshkent, 2017.